

PRIRODNJAČKI MUZEJ U BEOGRADU

Posebna izdanja

Knjiga 43

HETEROPTERA

LJILJANA PROTIĆ

Beograd

2011.

Ljiljana Protić
HETEROPTERA

Recenzenti

Prof. dr DUŠKA SIMOVA TOŠIĆ

Prof. dr ŽELJKO TOMANOVIĆ

Glavni urednik

SLAVKO SPASIĆ

Urednici

LJILJANA PROTIĆ, LJILJANA ANĐUS, MARJAN NIKETIĆ I ALEKSANDRA MARAN

Uređivački odbor

Aleksandar Grbić (Beograd), Ivan Dulić (Novi Sad), Miloš Kalezić (Beograd), Mihovil Logar (Beograd), Zoran Marković (Beograd), Dragan Milovanović (Beograd), Boža Pal (Novi Sad), Brigita Petrov (Beograd), Vladimir Stevanović (Beograd), Nebojša Vasić (Beograd), Voislav Vasić (Beograd), Dan Grigorescu (Bukuresti), Gordana Karaman (Podgorica), George Koufos (Thesaloniki), Boris Kryštufek (Ljubljana), Oleg Mandić (Vienna), Valentin Prysjazhnyuk (Kiev), Eckhard von Raab-Straube (Berlin), Zbigniew Szelag (Krakov)

Izdavač

Prirodnjački muzej

Njegoševa 51, 11000 Beograd, Srbija

ISBN 978-86-82145-36-3

Ilustracije Heteroptera

Aleksandar Stojanović

Tehničko uređenje, prelom i kompjuterska obrada

Aleksandar Stojanović

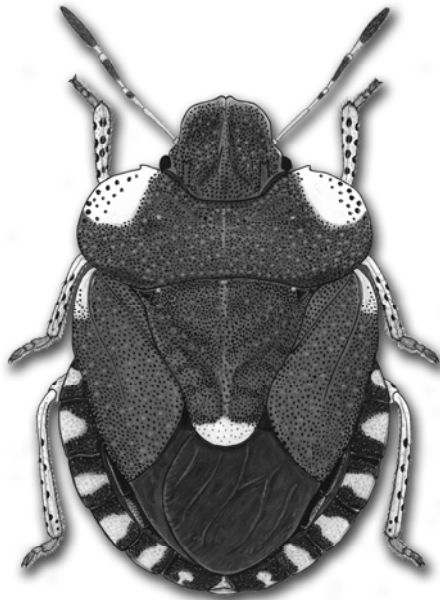
Tiraž 500

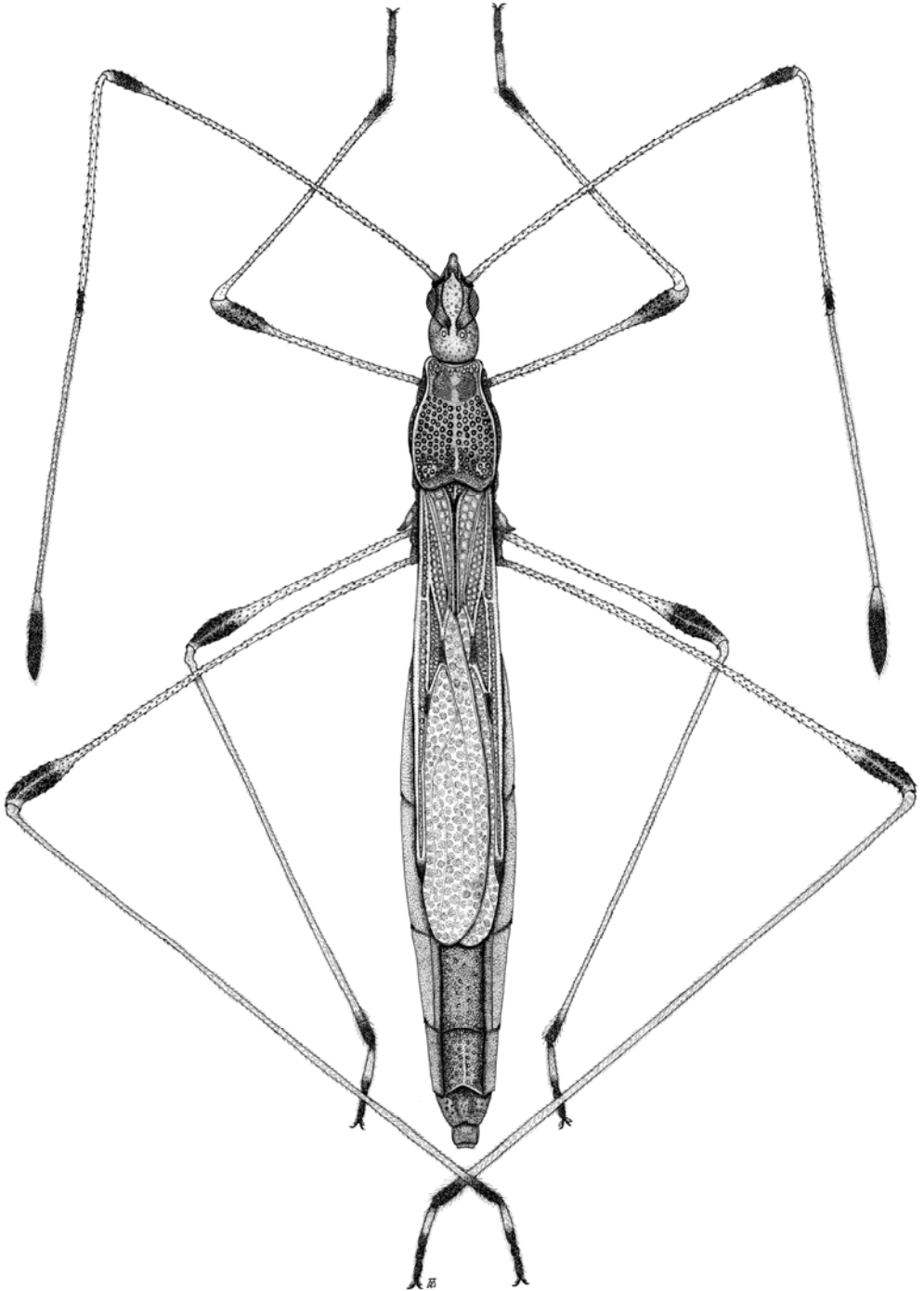
Štampanje je finansiralo Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva

Štampa **DMD**, Beograd

LJILJANA PROTIĆ

HETEROPTERA

Apelymus pectoralis Fieber

SADRŽAJ

PREDGOVOR	1
1. UVOD	7
2. ISTORIJAT ISTRAŽIVANJA HETEROPTERA U SRBIJI	12
2.1 Prvi period 1851 – 1880	12
2.2 Drugi period 1881 – 1930	13
2.3 Treći period 1931 – 1945	18
2.4 Četvrti period 1946 – 1975	21
2.5 Peti period 1976 - 2011	27
3. OSNOVNE ODLIKE HETEROPTERA	35
3.1 Telesni regioni	37
3.1.1 Glava – <i>Caput</i>	37
3.1.1.1 Pipci – <i>Antenae</i>	37
3.1.1.2 Usni aparat	39
3.1.1.3 Oči	42
3.1.2 Grudi – <i>Thorax</i>	42
3.1.2.1 Noge	43
3.1.2.2 Krila	48
3.1.3 Trbuh – <i>Abdomen</i>	54
3.2 Ekskretorne žlezde	55
3.2.1 Aromatične žlezde	55
3.2.1.1 Metatorakalne žlezde	55
3.2.1.2 Abdominalne žlezde	56
3.2.2 Pljuvačne žlezde	59
3.2.3 Žlezde koje proizvode feromone	59
3.3 Razviće	62
3.4 Komunikacije između Heteroptera	68
3.4.1 Stridulacija	69

3. 5	Mimikrija	74
3. 6	Tipovi ishrane	79
3. 6. 1	Fitofage – Biljojedi	79
3. 6. 2	Zoofage – Predatori	81
3. 6. 3	Hematofage	85
3. 6. 4	Mikofage	86
3. 6. 5	Simbioza	86
3. 6. 6	Varenje i simbionti	87
4.	KLASIFIKACIJA HETEROPTERA	91
5.	ZBIRKE HETEROPTERA U PRIRODNJAČKOM MUZEJU	93
5. 1	Dipsocomorpha	95
5. 1. 1	Ceratocombidae Fieber, 1860	95
5. 1. 2	Dipsocoridae Dohrn, 1859	96
5. 2	Nepomorpha	96
5. 2. 1	Nepidae Latreille, 1802	96
5. 2. 2	Belostomatidae Leach, 1815	97
5. 2. 3	Ochteridae Kirkaldy, 1906	98
5. 2. 4	Corixidae Leach, 1815	98
5. 2. 5	Naucoridae Leach, 1815	100
5. 2. 6	Aphelocheiridae Fieber, 1851	102
5. 2. 7	Notonectidae Latreille, 1802	103
5. 2. 8	Pleidae Fieber, 1851	103
5. 3	Gerromorpha	104
5. 3. 1	Mesoveliidae Douglas & Scott, 1867	104
5. 3. 2	Hebridae Amyot & Serville, 1843	105
5. 3. 3	Hydrometridae Billberg, 1820	106
5. 3. 4	Veliidae Brullé, 1836	106
5. 3. 5	Gerridae Leach, 1815	108
5. 4	Leptopodomorpha	110
5. 4. 1	Saldidae Costa 1835	110
5. 4. 2	Leptopodidae Brullé, 1836	112
5. 5	Cimicomorpha	113
5. 5. 1	Tingidae Laporte, 1832	113
5. 5. 2	Microphysidae Dohrn, 1859	117
5. 5. 3	Miridae Hahn, 1833	118
5. 5. 4	Nabidae A. Costa, 1853	137
5. 5. 5	Anthocoridae Fieber, 1836	139
5. 5. 6	Cimicidae Latreille, 1802	142
5. 5. 7	Reduviidae Latreille, 1807	143
5. 6	Pentatomorpha	147
5. 6. 1	Aradidae Brullé, 1836	147
5. 6. 2	Lygaeidae Schilling, 1829	149

5. 6. 3	Piesmatidae Amyot & Serville, 1843	160
5. 6. 4	Berytidae Fieber, 1851	161
5. 6. 5	Pyrrhocoridae Amyot & Serville, 1843	164
5. 6. 6	Stenocephalidae Dallas, 1825	164
5. 6. 7	Rhopalidae Amyot & Serville, 1843	165
5. 6. 8	Alydidae Amyot & Serville, 1843'	167
5. 6. 9	Coreidae Leach, 1815	168
5. 6. 10	Cydnidae Billberg, 1820	171
5. 6. 11	Thyreocoridae Amyot & Serville, 1843	173
5. 6. 12	Plataspidae Dallas, 1851	174
5. 6. 13	Acanthosomatidae Stål, 1865	176
5. 6. 14	Scutelleridae Leach, 1815	176
5. 6. 15	Pentatomidae Leach, 1815	178
5. 7.	Kvantitativna analiza vrsta Heteroptera	186
6.	BIOGEOGRAFSKA ANALIZA HETEROPTERA SRBIJE	189
7.	EKONOMSKI VAŽNE VRSTE	195
7. 1	Fitofage	196
7. 1. 1	<i>Adelphocoris lineolatus</i> (Goeze) - lucerkina stenica	196
7. 1. 2	<i>Aelia acuminata</i> (Linnaeus) – žitna oštroglava stenica .	197
7. 1. 3	<i>Carpocoris</i> Kolenati	198
7. 1. 4	<i>Corythuca ciliata</i> (Say) – platanova mrežasta stenica .	198
7. 1. 5	<i>Dolycoris baccarum</i> Linnaeus – smrdljivi martin	199
7. 1. 6	<i>Eurydema ornata</i> (Linnaeus) - kupusova stenica	200
7. 1. 7	<i>Eurydema oleracea</i> (Linnaeus)	200
7. 1. 8	<i>Eurygaster austriaca</i> (Schrank) - žitna stenica	201
7. 1. 9	<i>Leptopterna dolobrata</i> (Linnaeus)	204
7. 1. 10	<i>Lygus pratensis</i> (Linnaeus)	204
7. 1. 11	<i>Piesma quadrata</i> (Fieber)	206
7. 1. 12	<i>Stephanitis pyri</i> Fabricius – kruškina stenica	206
7. 1. 13	<i>Gastrodes</i> Westwood šiškarkine stenice	207
7. 2	Ektoparaziti	208
7. 2. 1	<i>Cimex lectularius</i> Linnaeus – kućna stenica	208
7. 2. 2	Reduviidae – hematofage	209
7. 3	Predatori	212
7. 4	Heteroptera - kućni ljubimci	214
8.	PUBLIKACIJE I SARADNJA SA HETEROPTERISTIMA IZ CELOG SVETA	217
8. 1.	Publikacije	217
8. 2.	Udruženja – asocijacije	220
9.	BIBLIOGRAFIJA	223
10.	SUMMARY	252